

در علم حجة بن امام صادق علیه السلام

المنطق

بیان قاعده در مورد تقسیم

جلسه ۶۲

استاد فرخی

بیان قاعده در مورد تقسیم:

در تقسیم منطقی رعایت دو نکته الزامی است.

۱. جهت جامع:

باید یک جهت جامع بین مقسم و اقسام وجود داشته باشد؛ تا حمل آنها بر یکدیگر صحیح باشد.

۲. جهت مانع:

باید یک جهت مانع و افتراقی بین مقسم و اقسام وجود داشته باشد؛ تا تقسیم صحیح شود.

صور جهت جامع

۱. جهت جامع داخل در ماهیت اقسام است که خود سه صورت دارد:

الف: ممکن است جهت جامع بین مقسم و اقسام «جنس» بوده باشد. در این صورت جهت افتراق

اقسام، فصل می شود. مانند: جنس = حیوان، فصل = ناطق. نام دیگر این نحوه از تقسیم «تنويع» است، و به اقسام آن «انواع» می گویند.

ب: ممکن است جهت جامع بین مقسم و اقسام «جنس و نوع» بوده باشد. در این صورت جهت افتراق

، عوارض خاصه ای است که به مقسم ملحق می شوند. مانند: تقسیم انسان به شاعرو عالم و ... نام دیگر این نحوه از تقسیم «تصنيف» است، و به اقسام آن «اصناف» می گویند.

ج: ممکن است جهت جامع بین مقسم و اقسام «جنس یا نوع یا صنف» بوده باشد. در این صورت

جهت افتراق، عوارض شخصیه می باشد. نام دیگر این نحوه از تقسیم «تفرید» است، و به اقسام آن «افراد» می گویند.

۲. جهت جامع خارج از ماهیت اقسام است. مانند: تقسیم سفید به برف، کاغذ، پنبه، در اینجا جهت

جامع سفیدی است که خارج از ماهیت ذاتی اقسام است.